

de Appel

Geadviseerd subsidiebedrag: **€ 0**

Gevraagd subsidiebedrag: € 750.000

Over de instelling

Stichting de Appel (hierna: de Appel) is een internationaal georiënteerde presentatie-instelling, gevestigd in Amsterdam. Het is haar missie om 'voor kunstenaars en medestanders ruimte en tijd te creëren voor het stellen van essentiële vragen'.

De Appel profileert zich als 'lerend instituut'. De exposities zijn ingebed in een driedelige structuur van archief, curatorenopleiding ('Curatorial Programme') en educatieve initiatieven. Jaarlijks worden vier tentoonstellingen georganiseerd en om de twee jaar is er een groot, meerledig project dat zich uitstrekt naar andere locaties in de regio. Begin 2017 is de instelling verhuisd van Amsterdam-Centrum naar Broedplaats Lelylaan in Nieuw-West. Sinds 1 mei 2019 is er een nieuwe directeur.

Subsidieadvies

De aanvraag voldoet aan de eisen als bedoeld in artikel 3.30 van de Regeling op het specifiek cultuurbeleid.

De Raad voor Cultuur oordeelt positief over Stichting de Appel. Echter, na zorgvuldige weging van de aanvragen binnen dezelfde categorie adviseert de Raad voor Cultuur Stichting de Appel geen subsidie toe te kennen. De raad verwijst voor een toelichting op de afweging naar de inleiding bij deze categorie. De raad heeft de extra aangevraagde, geormerkte, gelden voor verbreding van het publieksbereik niet beoordeeld.

De raad heeft vertrouwen in de koers en de plannen van de Appel. De afgelopen jaren heeft het internationaal gerenommeerde instituut veerkracht en begeestering getoond en haar unieke identiteit onderstreept en daarmee herbevestigd.

Er ligt nu een heldere visie op zowel het artistieke als het educatieve beleid. De nieuwe exposities zijn beloftevol en via het educatieprogramma maakt de Appel flink werk van de worteling in haar nieuwe buurt, Amsterdam Nieuw-West.

De Appel is een financieel gezonde instelling. Haar reflectie op de Fair Practice Code is voldoende, die op de Code Diversiteit en Inclusie uitstekend. In het kader van 'goed bestuur' had de raad graag willen lezen

wat de overwegingen van de Appel zijn om over te stappen naar een bestuurmodel.

Beoordeling

Artistieke/inhoudelijke kwaliteit van de kernactiviteiten

De Appel is bezig een bewonderenswaardige comeback te maken sinds het wegvallen in 2017 van de financiering in het kader van de Culturele basisinfrastructuur. Meerjarig gesteund door het Mondriaan Fonds wist de instelling enerzijds een nieuwe start te maken – met een nieuwe locatie en een nieuwe directeur – en anderzijds haar erfenis van 45 jaar te behouden. Het internationaal roemruchte talentprogramma voor curatoren en dito gewaardeerde archief bleven in de lucht en met nieuw geformuleerde doelstellingen onderstreepte (lees: herbevestigde) de Appel waarvoor ze wil staan en gaan: tijd en ruimte voor experiment, lange termijnrelaties, opdrachtgeverschap en een divers publiek van lokale buurtbewoners tot internationale Appel-volgers. Ook heeft de instelling de afgelopen jaren meer verantwoordelijkheid voor de sector genomen. Ze richtte MOKER op, een samenwerkingsverband tussen instellingen voor beeldende kunst in Amsterdam, en werd voorzitter van de landelijke belangenvereniging De Zaak Nu.

De raad vindt dat de Appel in vergelijking tot vier jaar geleden weer een heldere artistiek-inhoudelijke koers heeft. De Appel als ‘lerend instituut’ is een wat algemene insteek, maar wel een die uiterst consequent wordt doorgevoerd en veel ruimte laat. En dat past uitstekend bij de Appel en onderscheidt haar van andere instellingen. De Appel verhoudt zich door middel van haar programma’s en gekozen kunstenaars tot ontwikkelingen in de wereld en niet via een maatschappelijk thema, wat tegenwoordig vaak gebeurt.

Hoewel de raad meer had willen lezen over toekomstige exposities en presentatievormen, geven de voorbeelden die in de aanvraag worden beschreven voldoende vertrouwen in de zeggingskracht van het artistieke programma. Voor 2021 en 2022 worden met internationale partners opdrachten voorbereid met kunstenaars van Arabische afkomst (Inas Halabi, Palestina; Lydia Ourahmane, Algerije). Met de grote, meerledige projecten ‘BIG SISTER’ (2022) en ‘A-WEAR-NESS FEST’ (2024) duikt de Appel in de wereld van de tv- en de textielindustrie.

Het aantal exposities dat de Appel jaarlijks ambieert (vier inclusief de eindpresentatie van het curatorenprogramma) vindt de raad relatief laag. Anderzijds waardeert hij het uitgangspunt van de instelling dat het belangrijk is om kunstenaars en curatoren tijd te geven. De Appel is voor het

open karakter van artistiek onderzoek en curatorieel experiment en tegen de druk om vooral antwoorden te geven en snel consumeerbaar spektakel te presenteren.

Al met al is de Appel goed op weg om weer de steady partij van voorheen te worden; een speler van landelijk belang en wellicht op termijn zelfs weer een voorbeeldstellende pionier. De internationale reputatie is onverminderd sterk, getuige ook de internationale samenwerkings- en uitwisselingspartners, zoals Showroom en Banner Repeater in Londen, Portikus in Frankfurt, Franklin Furnace in New York, Art Pool in Budapest, TEOR/ética in Costa Rica en Chris Burden Estate in Californië. Het 25-jarige curatorenprogramma heeft ruim honderdvijftig alumni over de hele wereld en wordt door internationale pers besproken.

Vernieuwing

De Appel is een gerenommeerd instituut, dat in zijn kern draait om vernieuwing van de kunstdiscipline en de kunstpraktijk: het zet experiment nadrukkelijk centraal, geeft kunstenaars opdracht voor nieuw werk, programmeert kunstenaars die nog niet zo bekend zijn in Nederland en leidt curatoren op. De Appel doet dit van oudsher, in die zin continueert ze in 2021 – 2024 haar beleid.

Wel spreekt er een nieuw elan uit de plannen en draagt de Appel een paar werkwijzen aan die de raad spannend en innovatief vindt. Zo wordt, samen met een grote klankbordgroep van collega-instellingen, de mogelijkheid van een mobiel archief onderzocht, dat de wereld intrekt om andere archieven te ‘ontmoeten’ (‘Spaces Run Archive’). In de tweejaarlijkse grote projecten experimenteert de Appel met het vervagen van grenzen tussen individueel en gemeenschappelijk auteurschap.

De raad heeft veel waardering voor het ‘Curatorial Programme’, een gecertificeerde korte termijn beroepsopleiding, en is verheugd over de voorzichtige samenwerking die op dit vlak wordt aangegaan met De Ateliers, een postacademische instelling in Amsterdam.

Eerlijke beloning en gezonde bedrijfsvoering

De Appel voldoet nog niet aan de normen van *fair pay*, maar er worden duidelijk bewegingen de goede kant op gemaakt. De raad heeft er vertrouwen in dat de Appel de komende periode aan de normen zal voldoen.

De Appel is een financieel gezonde organisatie. De financieringsmix is goed, met in 2018 25 procent eigen inkomsten. Op basis van de aanvraag en de ambities van de Appel meent de raad dat de begroting voor 2021 – 2024 realistisch is. Deze is aanzienlijk hoger dan in de afgelopen periode omdat er meer personeel en communicatiebudget nodig is, en omdat de Fair Practice

Code wordt ingevoerd. Het wegwerken van afwijkingen van de Fair Practice Code lijkt te zijn meegenomen in de begroting, maar dat is niet duidelijk gespecificeerd.

Bevordering van educatie en participatie (inclusief publieksbenadering)

De Appel heeft de kritiek van de raad op haar educatieplannen voor 2017 – 2021 ter harte genomen. Het huidige aanbod, dat focust op de buurt, is nu geloofwaardig verweven met het profiel van de organisatie, waarin 'leren' centraal staat. Ook wordt gewerkt vanuit een heldere, aansprekende visie: educatie draagt net als het artistieke programma bij aan gemeenschapsvorming. Ook het aanbod getuigt hiervan: het is breed opgezet, gericht op kinderen en volwassenen en probeert meer inhoudelijke, langetermijnrelaties aan te gaan met scholen, deelnemers en maatschappelijke partners. De raad vindt de inhoudelijke aanvliegroute van de Appel sterk: in een nieuwe omgeving dient educatie langzaam te worden opgebouwd en heeft de inzet op kwaliteit het meest effect.

In de komende periode zet de Appel haar educatieve activiteiten voort. Er zijn drie doorlopende programma's: 'Kunstklassen', een in het onderwijscurriculum geïntegreerd programma over hedendaagse kunst rond kunstobjecten uit het archief van de Appel; 'Ensembles', workshopseries waarbij de expositie wordt onderzocht aan de hand van een andere discipline of methode, zoals koken, dansen, lezen et cetera; en 'Sound Gestures', een project over kunst en het medium geluid voor dove of slechthorende kinderen. Daarnaast organiseert de Appel groepsrondleidingen voor scholen en andere doelgroepen. De komende jaren werkt ze samen met twee basisscholen en een middelbare school in Nieuw-West.

De instelling stelt een groter en diverser publiek te willen trekken en wil zowel ingewijden als geïnteresseerden bereiken, zowel jonge als oude mensen, en zowel buurtbewoners als internationale Appel-volgers. Deze brede publieksdoelstelling wordt niet helemaal zichtbaar in de cijfers. Het gemiddeld aantal deelnemers aan schoolgebonden en overige educatie dat ze de komende subsidieperiode hoopt te bereiken, stijgt met circa 30 procent, maar het streefgetal van twintigduizend tentoonstellingsbezoekers per jaar is niet meer dan in de afgelopen jaren.

Ook vertaalt de brede publieksdoelstelling zich niet naar de teksten en de huisstijl. Deze passen weliswaar bij het experimentele, onderzoeksmatige karakter van de instelling, maar zijn weinig toegankelijk voor een publiek van niet-ingewijden. Waar de Appel in haar educatieprogramma's en grote projecten rond de tv- en textielindustrie blijk geeft van creativiteit als het gaat om het 'ontsluiten' van complexe hedendaagse kunst, is de

communicatie nog enigszins gesloten. Wellicht kunnen het publieksonderzoek dat de Appel gaat uitvoeren en de samenwerking met haar cultureel diverse partners hierin verbetering brengen.

Extra gelden publieksbereik

Voor de periode 2021 – 2024 lijkt de Appel een beroep te doen op de extra gelden die de minister beschikbaar stelt voor twee presentatie-instellingen die zich specifiek richten op verbreding van hun publieksbereik. Althans: in het aanvraagformulier vinkt de instelling die optie aan. Echter, noch in de begroting, noch in de toelichting op de begroting en noch in het activiteitenplan maakt ze expliciet duidelijk hoe zij die extra gelden wil gaan besteden.

Geografische spreiding

In de bredere stedelijke cultuurregio heeft de Appel een goed netwerk van veelsoortige partners; op alle pijlers van de instelling – presentatie, archief, educatie, ‘Curatorial Programme’ – zijn samenwerkingsverbanden. Voor communicatie zijn die ook landelijk en voor tentoonstellingen, archief en curatorenprogramma ook internationaal. De raad heeft bewondering voor de snelheid waarmee de Appel zich, mede dankzij haar educatieprogramma, aan het wortelen is in Amsterdam Nieuw-West.

Toepassing Fair Practice Code

De Appel wil de Fair Practice Code in 2024 volledig hebben geïntegreerd. De Appel volgt de ‘Richtlijn kunstenaarshonoraria’ en de Museum cao. In 2020 wordt een cao ‘met en voor de branche’ uitgewerkt voor het team van de Appel. Uit de aanvraag blijkt niet in hoeverre er afspraken zijn met betrekking tot de ontwikkeling van personeel, pensioenen, arbeidsongeschiktheidsverzekeringen en opslag voor zzp’ers.

De instelling speelt een actieve rol met betrekking tot de sociale dialoog en is goed op weg wat betreft *fair pay* (zie ‘Eerlijke beloning en gezonde bedrijfsvoering’). Vanuit MOKER en De Zaak Nu draagt de Appel actief bij aan het debat over de implementatie van de code. Het is de raad uit de aanvraag echter niet duidelijk of de samenwerkingspartners van de Appel de Fair Practice Code eveneens onderschrijven.

Toepassing Governance Code Cultuur

De Appel is overgestapt van een raad-van-toezichtmodel naar een bestuurmodel. De raad mist in de aanvraag de nodige reflectie op deze wijziging, met name met het oog op de toekomst, mocht de programmering zich uitbreiden en mochten de budgetten groeien. Het huidige bestuur lijkt zorgvuldig en betrokken te functioneren. Een aandachtspunt vormt wel de bestuursleden die schenkingen doen aan de organisatie.

Toepassing Code Diversiteit en Inclusie

Naar het idee van de raad is de Appel een voldoende diverse organisatie. Hij is positief over hoe de Appel reflecteert op de Code Diversiteit en Inclusie. De instelling weet waar het knelpunt zit – bij het bereiken en binden van een divers publiek – en heeft een plan om daar iets aan te doen. Er komt publieksonderzoek, een andere huisstijl (zie 'Bevordering van educatie en participatie') en een extra communicatiemedewerker die bij voorkeur geworteld is in Nieuw-West. Ook wil de Appel meer middelen genereren voor communicatie en publieksbereik.